

Таблиця 8.18

Реалізовані проекти в сфері _____
на _____ прикордонні за 200 _____ рік

Реалізовані заходи за період	Їх оцінка з точки зору територіального господарського комплексу	Витрати на проведення заходу кожною стороною			
		З державного бюджету	З місцевого бюджету	З міжнародних фондів	Інші джерела
Разом					

Висновки

Необхідно організувати збір транскордонної інформації територіальними статистичними управліннями та відповідними підрозділами територіальних органів влади, зокрема, представництвами учасників єврорегіонів.

Порівняння діяльності єврорегіонів на базі вище наведеної транскордонної інформації дасть можливість оцінювати її ефективність, обирати основні напрямки подальшої співпраці і приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Оцінка фінансування заходів (проектів) у різних єврорегіонах Європи дасть можливість оцінити потенційні можливості отримання міжнародної допомоги єврорегіонами України та намітити необхідні для цього кроки (заходи) з української сторони на державному та територіальному рівнях.

ВИСНОВКИ

У 50-х роках минулого сторіччя почало активно розгортатися транскордонне співробітництво, передусім на німецько-французькому кордоні, для згладжування наслідків II Світової війни. Починаючи з культурних обмінів, створення інформаційних центрів та правничих консультацій, співпраця активізувалася у економічній сфері, у розбудові комунікаційної інфраструктури.

Прийняття Рамкової Конвенції загальних принципів транскордонного співробітництва у 1980 році поклало початок законодавчого та нормативно-методичного забезпечення транскордонної співпраці для європейських країн.

Водночас удосконалювалися механізми фінансової допомоги ЄС щодо регіонів взагалі та транскордонної співпраці, зокрема. Сприяння отримували проекти, які, у тому числі, реалізували **стратегічні напрямки** розвитку транскордонного регіону. Це зумовило необхідність мати спільну концепцію розвитку суміжних територій – транскордонного регіону, яка б базувалась на відповідних регіональних стратегіях розвитку, враховувала загальноєвропейські та національні пріоритети.

Це в свою чергу зумовило активізацію процесів формування організаційних структур для транскордонної співпраці, найбільше поширення серед яких отримали єврорегіони.

Минулий період виявив позитивні та негативні сторони функціонування єврорегіонів та надав можливість зробити висновки щодо подальшого їх розвитку. Ефективна діяльність єврорегіонів спостерігалася лише у випадках наявності **спільних проблем**, для вирішення яких доцільно було об'єднувати зусилля. Це, в подальшому, визначило коло питань, які лягли в основу формування та діяльності єврорегіонів.

Для більшості країн східної Європи співпраця між територіальними органами влади – новий вид міжнародних відносин. Перші роки, можна сказати, проходив етап становлення цього виду діяльності, формувалася і відпрацьовувався організаційно-фінансовий та інформаційний механізм забезпечення транскордонної співпраці, проходила її інституціалізація, кадрове забезпечення. Єврорегіони відігравали також важливу роль своєрідних полігонів для відпрацювання механізмів та інструментів інтеграційних процесів. Досвід створення внутрішніх єврорегіонів між країнами-членами ЄС був перенесений на зовнішні кордони ЄС, далі на кордони країн Центральної та Східної Європи, з країнами – майбутніми членами ЄС та західними кордонами країн СНД. Можна очікувати розповсюдження цього досвіду далі на Схід – в країни СНД, на їх інші кордони.

Аналіз організаційних структур єврорегіонів I-ої групи виявив, що вони можуть досить суттєво відрізнитися – від звичної схеми: рада – правління –

секретаріат – робочі групи ("Єврегіо", "Паміна") до повністю паралельних структур в прикордонних регіонах по обидві сторони кордону з окремими спільними підрозділами ("Кент-Норд-Пас-де-Кале"). Але всім євро регіонам властива наявність *спільного моніторингового комітету* до складу якого входять представники центральних, регіональних та муніципальних органів влади від усіх сторін та представники ЄС.

Асоціації транскордонної співпраці, євро регіони, єврегіо формувалися представниками місцевих органів влади територій та міст, громадськими організаціями і охоплювали невеликі прикордонні території суміжних держав.

Серед основних напрямків співпраці перевага надавалася економіці, територіальному плануванню, розбудові інфраструктури, туризму, охорони довкілля, розвитку соціальної сфери, збереженню національної спадщини.

Процедура відбору проектів для отримання фінансової допомоги вимагала наявності спільної стратегії розвитку транскордонного регіону з врахуванням загальноєвропейських, національних та регіональних пріоритетів.

Аналіз організаційних структур євро регіонів II-ої групи виявив, що у євро регіонах відпрацьовуються схеми передачі навиків демократичного суспільства, громадянської ініціативи, створюються умови для активізації мешканців у діяльності, направленої на вирівнювання рівня життя населення по обидві сторони кордону. Організаційні структури містять чітко виражені національні секретаріати, переважно як юридичні особи, одним із основних завдань яких є сприяння підготовці пропозицій щодо реалізації транскордонних проектів з фінансовою допомогою за програмами ЄС. Моніторинговий комітет в цій групі євро регіонів створюється у вигляді спільних комісій, робочих груп або спеціальної робочої групи, які координують фінансові механізми INTERREG / PHARE ("Ніса", "Про Європа Віадрина", "Балтика") та INTERREG / TACIS ("Карелія").

Для країн Східної Європи характерно одночасне створення Агенцій регіонального розвитку, які беруть на себе значну частину роботи з підготовки та реалізації транскордонних проектів, координаторів програми PHARE. Через Агенції здійснюється фінансування за національними та регіональними програмами.

Пріоритетними напрямками діяльності євро регіонів цієї групи є розбудова інфраструктури, створення інтегрованого транскордонного регіону, розвиток сільських територій, захист довкілля, співпраця у сфері підготовки кадрів тощо.

Євро регіони III-ї групи переважно створювалися в останнє десятиріччя. Країни, чії прикордонні території розвивали транскордонне співробітництво, стратегічною метою визначили вступ до ЄС. Це, в свою чергу, визначило пріоритети співпраці, використання однакових

фінансових механізмів за програмами допомоги. Організаційні структури переважно містили спільні підрозділи і національні бюро ("Дунай-Марош-Тиса", "Бескиди", "Неман"), або паралельні структури з кожної сторони – учасника євро регіону ("Прадед", "Гласенціс"). У цьому випадку, паралельно, в рамках євро регіону, створювалися інформаційні центри, агенції регіонального розвитку, які, передусім, сприяли отриманню фінансової допомоги для транскордонних проектів.

Євро регіони Східної Європи та Балтії створювалися з чіткою метою вирішення спільних проблем в процесі вступу до ЄС. Передусім, це проблеми підвищення життєвого рівня населення прикордонних територій, розбудови комунікаційної інфраструктури, охорони довкілля, взаємодопомоги у випадках катастроф та ліквідації наслідків стихійного лиха, співробітництва у сфері економіки, освіти, охорони здоров'я, культури тощо.

У діяльності євро регіонів задіяні широкі верстви населення, інформація про них представлена у пресі, на веб-сторінках. Особливий акцент зроблений на процедурах отримання фінансової допомоги за ініціативами ЄС, національними та регіональними програмами. Більшість євро регіонів має спільну Концепцію розвитку транскордонного регіону з врахуванням європейських, національних та регіональних інтересів ("Неман", "Балтика", "Прадед" тощо).

Євро регіони, участь у яких беруть області України, мають загальні особливості:

- всі вони сприяють розвитку транскордонної співпраці між обласними органами влади (державною адміністрацією або радами). При цьому, органи управління нижчих ланок – район, селищна рада – фактично вилучені з системи організації транскордонного співробітництва. Доцільно було б використати схему євро регіонів, яка базується на діяльності громадських організацій територіальних органів влади, асоціацій міст тощо;
- крім євро регіону "Буг", всі створені центральними органами влади при відповідній ініціативі знизу;
- організаційні структури всіх євро регіонів подібні, сформовані за однією схемою. У них відсутні підрозділи, метою яких є робота з населенням та сприяння залученню коштів для реалізації транскордонних проектів окремими організаціями, підприємствами; відсутні моніторингові комісії; поточну діяльність **ведуть підрозділи органів влади**, а не відокремлені структури.

В той же час, євро регіони за участю України застосували ряд особливих підходів – Єкoeвро регіон як модуль євро регіону "Верхній Прут"; ввели поняття "партнера" євро регіону; створили окремий фонд (Карпатський) підтримки транскордонного співробітництва зі своїми цілями та завданнями, які доповнюють закладені у "Карпатському євро регіоні" тощо.

На даний час почалася розробка Концепцій стратегічного розвитку транскордонних регіонів, однак за відсутності обласних стратегій соціально-економічного розвитку та Державної стратегії соціально-економічного розвитку, спільна Концепція не може включати загальноєвропейські, національні та регіональні пріоритети.

Не дивлячись на те, що інформація про єврорегіони України вже є на веб-сторінках окремих підрозділів обласних адміністрацій, повністю самостійних ще немає. Відсутня інформація про єврорегіональну співпрацю, програми допомоги, транскордонна статистика, матеріали про транскордонні проекти.

Для реалізації стратегічних завдань регіональної політики держави, активізації транскордонного співробітництва необхідно володіти транскордонною статистикою, яка дасть підстави для розробки спільних міжнародних проектів, стратегій соціально-економічного розвитку та просторового облаштування прикордонних територій. Тому важливо впровадити в національні статистичні органи збір та обробку транскордонної статистики відповідно рекомендацій Євростату. Необхідно організувати збір транскордонної інформації територіальними статистичними управліннями та відповідними підрозділами територіальних органів влади, зокрема, представництвами учасників єврорегіонів. Аналіз транскордонної статистики дасть можливість виявити спільні проблеми єврорегіонів, визначити шляхи їх вирішення.

Порівняння діяльності єврорегіонів на базі транскордонної інформації дозволить оцінювати їх ефективність, обирати основні напрямки подальшої співпраці та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Оцінка фінансування заходів (проектів) у різних єврорегіонах Європи дасть можливість оцінити потенційні можливості отримання міжнародної допомоги єврорегіонами України та намітити необхідні для цього кроки (заходи) з української сторони на державному та територіальному рівнях.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Статут Міжрегіональної Організації "Карпатський єврорегіон"

Преамбула

Прикордонні регіони Угорщини, Польщі, Словаччини, Румунії і України, географічно розташовані в районі Карпатських гір, басейну ріки Тиса та на прилеглих територіях, згідно з принципами рівності та взаємного сприяння, представлені органами, які підписали Угоду про співробітництво в міжрегіональній Асоціації – "Карпатський єврорегіон" як спільний консультативний і координаційний орган, з метою сприяння прикордонному співробітництву між прикордонними регіонами--членами Асоціації, як це визначено в положеннях Європейської Конвенції по Прикордонному Співробітництву між Територіальними Общинами та Урядами № 106 Ради Європи згідно субсидіарних, партнерських та представницьких правил та правил співучасті.

1. Загальні положення

1. Даний Статут не впливає на будь-які вже існуючі форми і типи прикордонного співробітництва між даними Державами і Сторонами.

2. Даний Статут не впливає на обсяг і зміст повноважень, які на даний момент здійснюються Сторонами згідно внутрішніх законів відповідних держав.

3. Сторони в рамках взаємних угод і компетенції будуть забезпечувати фінансові витрати, необхідні для функціонування Асоціації та її органів, створених даним Статутом. Всі витрати Карпатського єврорегіону будуть сплачуватись коштами з місцевих бюджетів та інших джерел, доступних для підтримки його діяльності.

4. Сторони будуть підтримувати місцеві ініціативи, метою яких є сприяння прикордонному співробітництву в межах Карпатського єврорегіону.

5. Органи Асоціації будуть виконувати дорадчі, консультативні, та координаційні функції, які не будуть накладати на Сторони ніяких обов'язків юридичного характеру.

6. Асоціація та її органи, під час виконання своїх обов'язків і реалізації завдань, можуть співпрацювати з міжнародними організаціями та установами, які прямо зацікавлені у міжрегіональному співробітництві.

7. Відповідні уряди країн, регіональні та місцеві представники яких є членами Асоціації, мають право отримати будь-яку інформацію про діяльність та рішення, що приймаються Асоціацією. Вони можуть також